

ДО 100-РІЧЧЯ ПЕРШОГО ДЕКАНА СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ - ПРОФЕСОРА ОЛЕКСАНДРА ВАСИЛЬОВИЧА КОВАЛЯ

В.С. Гриновець, А.В. Магльованій, Р.З. Огоновський, О.В. Лукавецький

Львівський національний університет імені Данила Галицького

Олександр Васильович Коваль (1913-1972) - декан стоматологічного факультету в 1958 - 1965, 1967-1972 рр.

Реферат

Статтю присвячено 100-річному ювілею професора Олександра Васильовича Ковалю. Висвітлено життєвий і творчий шлях видатного вченого та діяча Львівської стоматології, завідувача кафедри хірургічної стоматології, першого декана стоматологічного факультету, науковця і педагога, який зробив значний внесок у розвиток сучасної української стоматологічної науки.

Ключові слова: *професор Олександр Васильович Коваль, стоматологічний факультет ЛНМУ імені Данила Галицького*

Abstract

THE 100th ANNIVERSARY OF THE FIRST DEAN OF THE STOMATOLOGICAL FACULTY: PROFESSOR OLEKSANDR VASYLIOVYCH KOVAL

V.S. HRYNOVETS, A.V. MAGLIOVANY, R.Z. OGOVNSKY, A.V. LUKAVETSKY

The Danylo Halytsky National Medical University in Lviv

The article is dedicated to the 100th anniversary of Professor Oleksandr Vasylivych Koval. The vital and creative approach of this prominent scientist and figure of Lviv stomatology, manager of the Department of Surgical Stomatology, first dean of the stomatological faculty, researcher, and teacher, whose contributions to the development of modern Ukrainian stomatological science were great, is reviewed.

Keywords: *Professor Oleksandr Vasylivych Koval, stomatological faculty of the Danylo Halytsky LNMU*

Цього року відзначаємо 100 років від дня народження професора Олександра Васильовича Ковалю - першого декана стоматологічного факультету Львівського державного медичного інституту, професора, доктора медичних наук, відомого педагога, вченого і клініциста, завідувача кафедри хірургічної стоматології, який зробив значний внесок у розвиток сучасної української стоматологічної науки.

На долю цієї людини випало стати в 1958 році організатором і першим деканом стоматологічного факультету Львівського державного медичного інституту (тепер Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького), і завдяки цьому у нинішньому 2013 році на стоматологічному факультеті Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького відбувся 50 випуск лікарів-стоматологів.

Професор Олександр Коваль - людина, яка свого часу створила фундамент української школи стоматології у Львові. Йдеться не тільки про адміністративні важелі у підборі кадрів, виконання дисертаційних робіт, це також згуртування стоматологічної громади Львівщини та Галичини ще до організації стоматологічного факультету, зокрема, про створення у 1951 році за ініціативи О.В. Ковалю Обласного наукового товариства стоматологів та зубних лікарів. До 1961 року, перебуваючи головним стоматологом обласного відділу охорони здоров'я і знаючи проблеми у наданні стоматологічної допомоги, Олександр Коваль доклав усіх зусиль для створення

Рис. 1

Диплом про отримання Олександром Ковалем ступеню лікаря-дентиста після успішного закінчення навчання у Стоматологічній Академії в Варшаві (7 березня 1937р. Ректор проф. др. Й. Модраковський, За Раду професорів: проф. др. Т. Янішевський, проф. др. М. Женьчак)

на базі обласної клінічної лікарні у 1951 році окремого стаціонарного щелепно-лицевого відділення на 25 ліжок. Обирався головою місцевого комітету клінік Обласного відділу охорони здоров'я.

Повертаючись до початків професійної діяльності Олександра Ковалю, слід відзначити, що становлення його як лікаря, науковця, організатора проходило у нелегкі часи. Він народився 4.08.1913 р. у с. Ситихів (тепер Кам'яно-Бузький р-н Львівської обл.) в українській сім'ї. Закінчив у 1931 році українську гімназію у Львові. Після закінчення якої поступив до Варшавської стоматологічної академії, де навчався у професора Мар'яна Женьчака (вихідця з Львівщини). Успішно закінчивши академію у 1937 році, молодий спеціаліст О. Коваль розпочав працю з приватної практики - йому доводилося самому організувати собі робоче місце. Згодом, працюючи у Львові, Олександр Коваль проходив курси підвищення кваліфікації в Інституті стоматології, а в 1939-1941 рр. - у клініці ЛДМІ, де розпочав наукову діяльність під керівництвом відомого

професора Антонія Цешинського. Згодом - війна та складні повоєнні роки, пов'язані з еміграцією керівника стоматологічної клініки Мечислава Янковського та інших польських-стоматологів до Польщі, постійні перевірки та недовіра до місцевого населення з боку тодішньої влади, а з іншої сторони - нестача професійної стоматологічної кваліфікованої допомоги населенню за відсутності спеціалістів. Незважаючи на наявність у місті Львові певної кількості кваліфікованих практикуючих лікарів-стоматологів та зуболікарської школи на рівні області та загалом Галичини, їх було категорично замало, і Олександр Васильович це бачив і розумів.

На час створення стоматологічного факультету в О.В. Ковалю склалися сприятливі ділові відносини з тодішнім ректором ЛДМІ - професором Кузьменком Леонідом Миколайовичем, хороша співпраця з професорами І.М.Грабченком, С.Н.Вайсблатом, І.В.Студзінським, С.М.Бернадським, Є.Є.Малевичем та ін. Саме за цих обставин вдалося організувати стоматологічний факультет. Упродовж близько 3-5 років відбувалися організаційні роботи з кадрового формування кафедр, облаштування приміщень, видання

Рис. 2

Завідувач відділу стоматології ЛДМІ - лікар Олександр Коваль, медична сестра А. Ванкова (м. Львів, вул. Зелена, 5, 1940 р.)

методичних розробок та інших організаційних моментів.

Олександр Васильович Коваль, незважаючи на організаційну та громадську роботу, все своє життя передусім був лікарем і значну частину свого часу приділяв клініці. З 50-х років досяг високої майстерності у таких напрямках щелепно-лицевої хірургії, як травматологія, онкологія, реконструктивно-відновна хірургія. Активно працював і постійно вдосконалювався сам та сприяв вдосконаленню та підвищенню кваліфікації своїх співпрацівників. Налагоджував наукову та професійну співпрацю з науковцями та практиками з інших кафедр інституту - професорами М.В.Даниленком, С.М.Мартиновим, А.І.Гнатишаком, М.Д.Подільчаком, Б.А.Собчуком та багатьма іншими. Захистив кандидатську дисертацію в 1949 році на тему "Лікування щелепових зламів" та докторську дисертацію - "Клініко-фізіологічне і експериментально-ембріологічне вивчення вроджених розщелин піднебіння" в 1967 році.

Невтомним помічником Олександра Васильовича в організації стоматологічного факультету була Любомира Антонівна Луцик - згодом перша жінка-професор стоматології Галичини.

Активна життєва позиція, відповідальне ставлення до роботи, значні навантаження, пов'язані з багатьма напрямками роботи та їх інтенсивністю, - усе це невблаганно вплинуло на здоров'я професора Ковалю О.В. Він буквально "згорів" на роботі. Помер у 1972 році і похований на Личаківському кладовищі.

Згадуючи лікаря, науковця, організатора, людину Олександра Ковалю необхідно відзначити спогади численних вдячних пацієнтів, яким як лікар зміг допомогти, особливо розвинув напрямок - функціональні та морфологічні зміни у дітей з вродженими вадами щелепно-лицевої ділянки і травми щелеп. Під його керівництвом захищено 8 дисертацій та зроблено важливі кроки у становленні української науки, зокрема, до його заслуг можна зарахувати створення експериментальної моделі розщелини піднебіння, автор близько 50 наукових праць. Серед його дисертантів - майбутні професори Є. Гоцько (1967 р.), І. Готь (1971 р.), доценти В.Соболева (1966 р.), М. Мигович (1968 р.), Б. Мартинюк (1969 р.) та ін.

Професор О.В.Коваль брав активну

участь у з'їздах стоматологів Української РСР (III з'їзд, 1962р.), з'їзд стоматологів Польщі (Варшава, 1960), наукових конференціях.

Як учасник II світової війни - впродовж 1945 року працював як лікар-стоматолог щелепно-лицевого відділення в спеціалізованому польовому евакуаційному госпіталі СПЕГ-3262 IV Українського Фронту у м. Новий Сонч (Польща), Олександр Васильович був нагороджений державними нагородами СРСР (2-ма медалями: "За перемогу над Німеччиною", "10 років Перемоги").

Професор Олександр Коваль - організатор і сподвижник української школи стоматології у Львові. Сьогодні в ЛНМУ ім. Данила Галицького успішно функціонують створені ним кафедри та школи - кафедра хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії, на якій трудиться учень Олександра Васильовича професор Іван Мирославович Готь; кафедра ортопедичної стоматології - професор Валентин Федорович Макеєв; широко відомою є школа дитячої стоматології і здобутки професора Ніни Іванівни Смоляр. Про професора О.В. Ковалю як про Людину з великої літери добрими споминами відгукуються його учні - професор Кухта С.Й, доценти Масний З.П., Мартовлос І.М., Сай В.Г., Гриник Б.С., Федорів О.Т. та інші лікарі, випускники, які пам'ятають Його.

Підсумовуючи його заслуги і досягнення необхідно ще раз відзначити, що Олександр Васильович Коваль був першим головним лікарем стоматологічної клініки Львівського державного медичного інституту, першим післявоєнним головою наукового товариства стоматологів у

ДРУЖНІ ШАРЖІ

О. КОВАЛЮ
доценту кафедри
стоматології,
першому декану
молодого
стоматологічного
факультету

Студентів, як дітей,
голубить
і заміняє їм отця...
Хоча його спеціальність--
зуби.
Лікує душі і серця.

Рис. 3

Із газети ЛДМІ "Медичні кадри" (1963 р.)

Львові, першим головним стоматологом обласного відділу охорони здоров'я, першим деканом стоматологічного факультету у Львові, першим після війни доктором медичних наук у галузі стоматології в Галичині, він перший у світі запропонував експериментальну модель вродженої аномалії зубощелепної системи на тваринах, був організатором і керівником регіонального центру лікування і реабілітації аномалій зубощелепової системи західних областей України.

Своїм життям та здобутками професор Олександр Васильович Коваль досяг таких результатів, що без перебільшення його можна назвати світочем не тільки львівської, а й української стоматології.

Література

1. Archive of LNMU, deal.63, 822. Ukraine: (Архів ЛНМУ, стр.63, 822).
2. Shapiro I.Ya. History article of Lviv medical institute. Lviv, 1959: 225. Russian: (Шапиро И.Я. Очерки по истории львовского медицинского института. - Львов, 1959: 225).
3. Lviv state medical institute. Lviv, 1994. Ukraine: (Львівський державний медичний інститут. Львів, 1994).
4. Got' I.M. To the stomatological faculty of the Lviv state medical university - 40 years. News of stomatology 1998; 3 (16): 58-59. Ukraine: (Готь І.М. Стоматологічному факультету Львівського державного медичного університету - 40 років. Новини стоматології 1998; 3 (16): 58-59).
5. Got' I.M., Myhovych M.I. Remembrances about the life course of professor O. Koval. Issues of Stomatology 1998: 12-14. Ukraine: (Готь І.М., Мигович М.І. Спогади про життєвий шлях професора О.Ковалю// Актуальні проблеми стоматології 1998: 12-14).
6. Got' I. Koval O. V. In: Professors of the Lviv national medical university by Danylo Galychina: 1784-2006. Eds. Zimenkovsky B.S., Gzhegotsky M.R., Lutsyk O.D. Lviv, Nautilus, 2006. 130. (Готь І. Коваль Олександр Васильович. В Професори Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького: 1784-2006. Ред. Зіменковський Б.С., Гжегоцький М.Р., Луцик О.Д. Львів, Наутілус, 2006. 130).
7. Kukhta S.Y., Hrynovets V.S. Historical sketches on the development of dentistry in Lviv. In Diseases of the Periodontium. Etiology. Pathogenesis. Diagnosis. Treatment. Eds. Ripetska O., Deneha I., Hrynovets V., Hysyk M. Lviv, Liga-Press, 2004; 167-170.
8. Got' I.M., Magliovanyj A.V., Hrynovets V.S. Professor O.V. Koval - the first dean of stomatological faculty at Lviv. Lviv, 2007; 107. Ukraine: (Готь І.М., Магльований А.В., Гриновець В.С. Професор Олександр Васильович Коваль - перший декан стоматологічного факультету у Львові. Львів, 2007; 107).